

גליון 255

פרשת תולדות - ויעקב איש תם יושב אהלים

הרב אמיר דומן - הישיבה הגבוהה 'כוכב השחר'

בפרשת בלק קוראים אנו את דברי בלעם: "מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל! **כנחלים** נטיו, כגנות עלי נהר, כאהלים נטע ד', כארזים עלי **מים**".¹

חז"ל בגמרא דנים בקשר ובסמיכות שבין מוטיב האוהל ומוטיב הנחל בעולמו של יעקב אבינו, ובעולמו של עם ישראל בכל הדורות.

וכך אומר רבי חמא ברבי חנינא: "למה נסמכו אהלים לנחלים? לומר לך, מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות".² ו'אהלים' – בתי מדרשות.³

מין הרב זצ"ל בביאורו לדברי חז"ל אלו⁴ מלמד יסוד עקרוני: לשיטתו הכל מתחיל והכל נגמר במקומו האמיתי של האדם. השאלה הנשאלת היא כיצד נטהר האדם מטומאותיו ומטומאות החיים האופפות אותו, דווקא על ידי טבילה במים? מה טמון בדבר ד' אשר מושרש בדין הטהרה במים דווקא?

והרב זצ"ל קובע כי הטהרה במים היא סגולה, חוק אלוקי מחוקי הרוח. ורמז יש בה: כשם שרוב חטאי האדם וטומאותיו באות מפני שטועה הוא לראות בעולם הזה ובנטייתו עולם של קבע, עד שנעלמת מעיניו נצחיות הטוב והאמת שבקודש ובקרבת ד' – כך ההיטהרות מאותם גרעונות תבוא דווקא על ידי 'שיבוא במים', שאינם כלל במקומם, אלא מצויים הם באותה שעה במקום מסויים ובאופן ארעי ביותר! לדעת מן הרב זצ"ל - על ידי כך יזכור האדם את מקומו האמיתי, ומאידך - היכן הוא בבחינת גר תושב וארעי, ולא יחליף עוד 'עולם עומד' בעולם עובר.

גם האוהל, משכן החכמה ובית המדרש, הוא מצב ארעי. החכמה והתורה אף הם פועלים על האדם שתי פעולות: הם מקנים לו קנייני רוח, אך למעלה מכך הם מלמדים אותו את ההבחנה בין העיקר לטפל, 'לאחוז בעיקר ולקחת מן הטפל רק מה שיועיל לאחוז בעיקר באופן מוצלח יותר'.

יעקב אבינו ועם ישראל יושבי אהלים הם. שוב ושוב מלמדים הם לעצמם ולעולם, מהו דבר חשוב ומה פחות ממנו, מהו הנצחי והקיים ומהו החולף ובטל. כך נוטל יעקב את הבכורה, נוטל את הברכות, אחוז בעיקר על ידי שימוש ארעי בעניינים טפלים – כגון 'ידי עשיו', ותכונותיו המיומנות לעסוק בטפל.

נמצא כי לאמיתו של דבר דווקא יעקב וישראל הם המעניקים גם לעולם הזה ולכוחותיו את הערך הגבוה ביותר שלהם, בהיותם משמשים לאחיזה בנצח, באמת ובטהרה - "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, וירום מאגג מלכו, ותינשא מלכותו", במהרה בימינו, אמן.

¹ במדבר פרק כד, ה-ו

² מסכת ברכות דף טז, א

³ רש"י שם

⁴ עין איה למסכת ברכות חלק ב, פסקה יד